

Бунда Ольга Миколаївна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту*

Київський національний університет технологій та дизайну

Матяш Юлія Миколаївна

Магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

Бунда Ольга Николаевна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры учёта и аудита*

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Матяш Юлия Николаевна

Магистр

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Bunda O.

Ph.D., Department of accounting and audit

Kiev National University of Technology and Design

Matjash J.

magistracy student

Kiev National University of Technology and Design

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ РАСЧЕТОВ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА В УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ

ACCOUNTING CALCULATIONS OF WAGES IN ENTERPRISE MANAGEMENT

Анотація. У статті досліджено, висвітлено та узагальнено відомості про теоретичну та практичну сторону організації обліку оплати праці в управлінні підприємством. Охарактеризовано основні завдання та проблеми практичного застосування розрахунків з оплати праці у процесі діяльності на сучасних підприємствах. Висвітлено системи підтримки прийняття рішень в обліку і аналізі по оплаті праці.

Ключові слова: оплата праці, організація обліку оплати праці, удосконалення системи управління підприємством, аналіз господарської діяльності.

Аннотация. В статье исследованы, освещены и обобщены сведения о теоретическую и практическую сторону организации учета оплаты труда в управлении предприятием. Охарактеризованы основные задачи и проблемы практического применения расчетов по оплате труда в процессе деятельности на современных предприятиях. Освещены системы поддержки принятия решений в учете и анализе по оплате труда.

Ключевые слова: оплата труда, организация учета оплаты труда, совершенствование системы управления предприятием, анализ хозяйственной деятельности.

Summary. In the article the highlights and summarizes information about the theoretical and practical side of keeping wages in enterprise management. Characterized basic tasks and problems of practical application of calculation of wages in the process of modern enterprises. Deals with systems for decision support in accounting and analysis on pay.

Key words: pay, wage accounting organization, improving business management, business analysis.

Постановка проблеми. При прийнятті ефективних управлінських рішень вагому роль відіграє достовірна та оперативна інформація про розрахунки з оплати праці на підприємстві. Належну увагу необхідно приділяти стану розрахунків з оплати праці та структурним змінам таких витрат на підприємстві, оскільки їх частка є значною у собівартості виготовленої продукції, наданих послуг, тощо. Ефективне управління розрахунків з оплати праці є особливо актуальним зараз, тому що більшість підприємств постійно скорочують свої витрати. Систему інформаційних потоків щодо розрахунків з оплати праці на підприємстві формують на підставі даних бухгалтерського обліку, які з метою планування, аналізу і контролю за оперативними рішеннями формуються фахівцями з обліку та подаються вищому керівництву.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Дослідженню питань щодо обліку розрахунків з оплати праці приділяли увагу такі вчені, як: Пономарьов В.Д., Ялдин І.В., Ачкасов А.Е., Носова С.С., Сопко В. В., Савицька Г.П., Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С., Білуха М.Т., Грабова Н.Н., Добровський В.Н., Крамаровський Л.М., Криницький Р.І., Лахтіонова Л.А., Лушкін В.А. та інші.

Мета статті. Основною метою статті є дослідження питань щодо бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві з метою зниження рівня даних витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Достовірність відображення в обліку інформації про оплату праці значною мірою здійснює вплив на результат господарської діяльності і займає важливе місце у системі бухгалтерського обліку на підприємстві. П(С)БО № 26 «Виплати працівникам», який введено в дію з 01 січня 2004 року визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати працівникам, та її розкриття у фінансовій звітності. Виплати працівникам підприємства включають виплати, які надаються або працівникам, або їхнім утриманцям, та можуть бути надані у формі грошових виплат (або товарів та послуг).

Первинні бухгалтерські документи та облікові реєстри аналітичного і синтетичного обліку праці та її оплати: таблиць обліку використання робочого часу, оборотно-сальдова відомість по рахунку, відомість, розрахункова відомість, платіжна відомість, платіжне доручення, особовий рахунок, рапорт про виробіток продукції і приймання робіт, маршрутний лист, наряд на відрядну роботу, штатний розпис, нормативно-довідкова інформація до обліку праці і заробітної плати, первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, акти перевірок, накази, картки, особисті справи працівників, трудові договори і контракти, відомості

обліку, листок на доплату, список осіб, які працювали в понадурочний час, список обліку простоїв, акт про брак продукції, нормативні документи для нарахування заробітної плати, відпускних та інші документи стосовно об'єкта дослідження, таблиці, наряди, касова книга, баланс, головна книга. Важливу увагу необхідно приділити правильності формування документів, які додаються до реєстрів синтетичного і аналітичного обліку ті оперативності їх заповнення.

Серед усіх виплат працівникам доцільно виділити п'ять груп: поточні виплати (обов'язковість їх сплати протягом 12 місяців після закінчення періоду виконання); виплати по закінченню трудової діяльності працівників; виплати при звільненні працівників; виплати інструментами власного капіталу підприємства; інші довгострокові виплати.

Для ефективного функціонування системи обліку і внутрішнього контролю необхідними є формування таких основних показників праці та заробітної плати, як: є чисельність працівників, їх професія, кваліфікація, витрати робочого часу у людино-годинах, людино-днях, кількість виготовленої продукції, наданих послуг, розмір фонду оплати праці за категоріями працівників, видами нарахувань, нарахування премій, відпускних, розмір відрахувань, тощо. Дана інформація є необхідною для обчислення таких економічних показників, як рівень продуктивності праці на підприємстві, рівень забезпеченості робочою силою та середнього заробітку працівників.

Згідно Закону України «Про оплату праці» підприємства в колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством встановлюють форми й системи оплати праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження і розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат. [1]

Оплата праці встановлюється і здійснюється в залежності від кількості і якості трудового внеску кожного працівника підприємства і зумовлюється кінцевими результатами фінансово-господарської діяльності підприємства. В реаліях сьогодення витрати на оплату праці займають одне із центральних місць в витратах на підприємстві. Мінімальна заробітна плата — це законодавчо визначений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю працівників, нижче якого не може проводитися оплата праці за виконану працівником місячну, денну, годинну норму праці (обсяг робіт). До мінімальної заробітної плати не включаються заохочувальні, компенсаційні виплати, доплати та надбавки.

Розміри мінімальної заробітної плати для працездатних осіб на 2016 рік наведені у табл. 1.

Таблиця 1

**Розмір мінімальної заробітної плати
для працездатних осіб у 2016 році**

Період	Розмір мінімальної заробітної плати	Розмір погодинної оплати праці
з 01.01.2016 року	1378	8,29
з 01.04.2016 року	1450	8,69
з 01.12.2016 року	1600	9,59

Також законом України «Про Державний Бюджет» на відповідний рік встановлюється Кабінетом Міністрів України та затверджується Верховною Радою України розмір прожиткового мінімуму розрахунок якого здійснюється з використанням вартісної величини прожиткового мінімуму через мінімальний споживчий кошук.

Регламентується організація оплати праці на підставі закону України «Про оплату праці», а саме: законодавчих та інших нормативних актів; генеральної угоди на державному рівні; галузевих, регіональних угод; колективних договорів; трудових договорів [1].

Різноманітні форми та системи заробітної плати визначають порядок обчислення оплати праці працівникам усім категоріям на підприємстві.

Для удосконалення системи бухгалтерського обліку в цілому по підприємству важливе значення має поліпшення організації обліку праці і її оплати, оскільки ця ділянка облікових робіт є найбільш трудомісткою. І. Лепьохіна зазначає, що основним напрямом вдосконалення обліку праці в підприємстві є поліпшення організації первинного обліку. [2]

Ф. Ф. Бутинець при дослідженні теорії бухгалтерського та фінансового обліку заробітної плати, визначає поняття «заробітна плата», охарактеризовує рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці», розкриває документування господарських операцій, відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку, тощо [3].

Для узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, який відноситься як до облікового так і до не облікового складу підприємства використовується рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Це рахунок пасивний (активно-пасивний), основний, розрахунковий, балансовий.

За дебетом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» — показується виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних осіб, збору на обов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам.

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати.

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки: 661 «Розрахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Голов С. Ф. у своєму навчальному посібнику висвітлює методику синтетичного і аналітичного обліку на підприємствах які займаються різними видами діяльності [4].

Також важливо здійснювати аналітичні процедури щодо розрахунків з оплати праці на підприємстві: проаналізувати забезпеченість підприємства і його підрозділів робочою силою; проаналізувати використання робочого часу на підприємстві; оцінити трудомісткості продукції; проаналізувати рівень виконання норм виробітку; оцінити рівень продуктивності праці, виявити резерви зростання продуктивності праці; оцінити вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції, надання послуг; проаналізувати складу і структури фонду оплати праці, тощо.

Важливим моментом системи бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці є формування внутрішньої управлінської звітності, яка затверджується наказом керівника підприємства. Так, автор Гарасим П. М. вказує, що звітність — це система взаємопов'язаних показників, що характеризують умови та результати діяльності підприємства або становить його елемента [5].

Наприкінці звітного періоду бухгалтери згідно обробки узагальнюючих підсумкових показників поточного обліку щодо розрахунків з оплати праці складають звітність і це є завершальним етапом облікового процесу.

Формування внутрішньої управлінської звітності підприємства в розрізі видів витрат допоможе проаналізувати позитивні та негативні фактори і тенденції, що впливають на величину витрат, і, як наслідок, сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, виявити нові джерела отримання прибутку.

Одне з джерел інформації для аналізу і прийняття рішень на даному підприємстві являє собою управлінська звітність.

Основним завданням внутрішньої управлінської звітності щодо розрахунків з оплати праці є формування джерела інформації для аналізу розрахунків з оплати праці і прийняття ефективних управлінських рішень.

Процес прийняття ефективних управлінських рішень починається з визначення цілей і проблемних ситуацій, які наявні перед підприємством.

Застосовуючи різні методи і прийоми бухгалтерського управлінського обліку вихідна інформація щодо розрахунків з оплати праці обробляється і узагальнюється і в результаті приймається ефективне управлінське рішення, реалізація якого дозволить сприяти досягненню конкретної мети діяльності підприємства. Одним із важливих управлінських рішень, прийнятих на підприємстві є питання про беззбитковість підприємства.

Метою аналітичних процедур щодо беззбитковості є встановлення того, що станеться з фінансовими результатами при зміні рівня ділової активності підприємства. Тобто необхідно визначити точку беззбитковості такого обсягу реалізованих товарів, наданих послуг, який забезпечував би підприємству нульовий фінансовий результат — підприємство не несе збитків, але ще не має прибутків.

Управлінський звіт щодо облікових даних за виплатами працівникам наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Управлінський звіт щодо облікових даних за виплатами працівникам на досліджуваному підприємстві

Дані	Автоматизована праця	Ручна праця
Поточні експлуатаційні витрати, грн.	23462,16	52885,06
Сумарні витрати, пов'язані з впровадженням проекту, грн.	11448,66	0
Наведені витрати на одиницю робіт, грн.	27240,22	52885,06
Економічний ефект від використання системи, що розробляється, грн.	$E = (52885,06 \cdot 1,14 - 27240,22) \cdot 1 = 33048,75$	

Виконавець _____
(підпис)

Керівник _____
(підпис)

Даний управлінський звіт має дуже важливе значення для підприємства, оскільки він дає можливість покращити та оцінити ефективність діяльності підприємства з боку управлінського персоналу.

У таблиці 3 представлено економічне обґрунтування розробки та впровадження розрахунків на підприємстві.

Виконані розрахунки показують, що внаслідок впровадження розробленої інформаційної системи документообігу бухгалтерської управлінської звітності очікується економічна вигода для підприємства і рішення прийнято правильно.

Система підтримки прийняття рішень в обліку і аналізі — це інтерактивна комп'ютерна система, взаємодіюча з іншими системами для надання допомоги бухгалтеру в процесі прийняття рішень стосовно нетипових проблем в обліку. Широко використовуються для створення бухгалтерських моделей системи підтримки прийняття рішень, що є частиною програм Microsoft Access, Microsoft Excel.

Таблиця 3

Зведена таблиця економічного обґрунтування розробки та впровадження розрахунків на досліджуваному підприємстві

Витрати на розробку проекту, грн.	11448,65
Витрати на реалізацію проекту, грн.	0,00
Загальні експлуатаційні витрати, грн.	23462,16
Економічний ефект, грн.	33048,75
Коефіцієнт економічної ефективності	2,89
Термін окупності, років	0,34

Висновки. Бухгалтерський облік розрахунків з оплати праці є важливою частиною діяльності підприємства, тому правильність та достовірність відображення в обліку інформації про розрахунки з оплати праці є пріоритетним завданням для управлінського персоналу підприємства.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» (зі змінами і доповненнями) від 24.03.1995 108/95-ВР.
2. Лепьохіна, І. О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції [Текст] / І. О. Лепьохіна // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. — 2015. — № 2 (56).
3. Ф. Ф. Бутинець «Бухгалтерський фінансовий облік». Підручник — Житомир, ПП. «Рута», 2016.
4. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні [Текст]: підручник / С. Ф. Голов. — Дніпропетровськ: Баланс-клуб, 2014.
5. Гарасим П. М. «Первинний та аналітичний облік на підприємстві» Навчальний посібник. — Тернопіль. — 2015.